
Sistem nacionalnih računa

Prof. Maja Baćović

06.10.2021.

Sistem nacionalnih računa – SNA 1993.

- Metodološki koncept na kojem se zasnivaju statistički sistemi koji su razvijeni u zemljama tržišnog načina privređivanja
- Međunarodno je priznat i primjenjuje se u gotovo svim zemljama svijeta
- Izrađen i usvojen od strane IMF, Svjetske banke, Eurostata, OECD i Ujedinjenih nacija

---

Sistem nacionalnih računa – SNA 1993.

- Sistem nacionalnih računa je skup međusobno konzistentnih i nadopunjujućih tabela, računa, klasifikacija i bilansa koji predstavlja statističko-dokumentacionu osnovu za praćenje privrednih kretanja svake zemlje.
- Zadatak sistema nacionalnih računa je prikazivanje ukupnih privrednih kretanja od procesa proizvodnje u kojem se dobra stvaraju, preko procesa raspodjele do finalne potrošnje i procesa akumulacije.

Izvor informacija za analize

- Strukture ukupne privrede
- Određenih aspekata ili djelova ukupne privrede
- Razvoja ukupne privrede tokom vremena
- Ukupne privrede u odnosu na ostale ukupne privrede

Konceptualna obilježja

- Međunarodna usklađenost
- Usklađenost sa konceptima ostalih društvenih i ekonomskih statistika
- Konzistentnost
- Operativnost
- Različitost od većine administrativnih koncepata
- Dobra utemeljenost i nepromjenljivost za duži vremenski period u budućnosti
- Usredsrijeđenost na opisivanje ekonomskog procesa u monetarnim i jednostavnim terminima
- Fleksibilnost i višestruka namjena.

SNA kao sistem

- Glavni elementi sistema su:
  - Statističke jedinice i njihovo grupisanje
  - Tokovi i stanja
  - Sastav računa i agregati
  - Input-output okvir

Statističke jedinice i njihovo grupisanje

U skladu sa Sistemom, upotrebljavaju se dvije vrste jedinica i dva načina razčlanjivanja privrede

- Sektori
- Djelatnosti

Institucionalni sektori

- Nefinansijska preduzeća
- Finansijske ustanove
- Država i državni organi
- Domaćinstva
- Neprofitne organizacije koje služe domaćinstvima
- Inostranstvo

Ekonomске djelatnosti

- Poljoprivreda, lov i šumarstvo
- Ribarstvo
- Vađenje ruda i kamena
- Prerađivačka industrija
- Proizvodnja električne energije, gasa i vode
- Građevinarstvo
- Trgovina
- Hoteli i restorani
- Saobraćaj, skladištenje i veze
- Finansijsko posredovanje
- Aktivnosti u vezi s nekretninama
- Državna uprava i odbrana
- Obrazovanje
- Zdravstveni i socijalni rad
- Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti
- Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima

Tabela 2. Bruto vrijednost proizvodnje i bruto dodata vrijednost u tekućim cijenama, 2016 – 2017. godina

u hilj. EUR

Klasifikacija djelatnosti		Bruto vrijednost proizvodnje		Intermedijalna potrošnja		Bruto dodata vrijednost	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	476 353	482 964	181 043	188 597	295 310	294 367
B	Vađenje rude i kamena	80 746	109 154	38 517	50 074	42 229	59 080
C	Prerađivačka industrija	489 978	520 070	342 267	358 255	147 711	161 815
D	Snabdijevanje električnom energijom	275 599	286 226	134 480	189 443	141 118	96 783
E	Snabdijevanje vodom	99 738	110 134	30 202	34 723	69 535	75 410
F	Građevinarstvo	786 139	1 107 318	567 702	817 468	218 438	289 851
G	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikala	889 412	988 712	410 547	457 757	478 865	530 955
H	Saobraćaj i skladištenje	389 007	399 708	230 677	224 046	158 330	175 662
I	Usluge pružanja smještaja i ishrane	551 432	622 987	271 882	306 080	279 550	316 908
J	Informisanje i komunikacije	293 183	325 339	138 874	166 033	154 309	159 307
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	280 792	294 922	105 810	118 960	174 982	175 962
L	Poslovanje nekretninama	318 038	333 518	83 999	90 541	234 039	242 977
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	236 467	280 264	140 714	170 248	95 753	110 016
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	158 505	187 196	88 541	99 653	69 964	87 543
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	423 866	444 013	131 559	136 811	292 307	307 202
P	Obrazovanje	194 628	198 786	26 194	26 428	168 434	172 358
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita	234 341	229 864	82 408	70 524	151 933	159 340
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	108 565	115 084	50 638	54 500	57 927	60 584
S+T	Ostale uslužne djelatnosti; Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	69 617	68 699	29 361	26 259	40 256	42 440
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	...	...	...	...	...	...
Ukupno		6 356 405	7 104 958	3 085 416	3 586 398	3 270 989	3 518 560
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode						683 223	780 531
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (tekuće cijene)						3 954 212	4 299 091

Tokovi i stanja

Sistem bilježi dvije detaljne vrste informacija

- Tokovi
- Stanja

Transakcije:

- Transakcije proizvodima i uslugama
- Transakcije raspodjele
- Finansijske transakcije
- Ostale transakcije (promjena fiksnog kapitala)

Sistem računa i agregati

■ Računi:

- Tekući računi
- Računi akumulacije
- Računi bilansa stanja

■ Agregati:

- Agregati koji se odnose neposredno na transakcije u sistemu (proizvodnja, finalna potrošnja...)
- Agregati na nivou sistema (BDP, nacionalni proizvod...)

Mjerenje proizvodnje

- Što se smatra proizvodnjom?
- Kako se ona mjeri?
- Tržišna i netržišna proizvodnja
- Mjerenje međufazne potrošnje

Koncepcije kvantifikacije proizvodnje

- Koncepcija uže materijalne proizvodnje – višak vrijednosti ostvaren u materijalnim obilježjima proizvodnje (Peti)
- Koncepcija (šire) materijalne proizvodnje – višak vrijednosti ostvaren u materijalnim i nematerijalnim obilježjima proizvodnje (Smith, Marks)

Definicija proizvodnje

- Stvaranje koristi koje imaju materijalni i nematerijalni oblik
- Rezultat procesa proizvodnje su dobra i usluge kojima se zadovoljavaju ljudske potrebe, koje su relativno oskudne i imaju ekonomsku vrijednost, koja po pravilu ima novčani izraz
- Proizvodnja:
  - Tržišna
  - Netržišna
- Usluge:
  - Promjena stanja ili uslova za korišćenje potrošnih dobara, saobraćajne usluge, opravke, održavanje..
  - Poboljšanje zdravlja, izgleda, kvalifikacija, informacija i drugih svojstava pojedinca
  - Poboljšanje opšteg ekonomskog i bezbjedonosnog stanja institucionalnih jedinica

---

Mjerenje tržišne proizvodnje

- Procjena vrijednosti zaliha
- Procjena vrijednosti nedovršene proizvodnje
  - Ostvareni troškovi proizvodnje
  - Očekivana prodajna cijena

Mjerenje netržišne proizvodnje

- ❑ Dobra za sopstvenu finalnu potrošnju
- ❑ Proizvodnja države i nekomercijalnih organizacija
- ❑ Cijene po kojima bi se ti proizvodi mogli prodati na tržištu

Cijene u SNA

- ❑ Tekuće cijene
- ❑ Stalne cijene

Primljene subvencije			Cijena proizvođača	Minus subvencije	Minus subvencije
Međufazna potrošnja	Cijena faktora	Osnovna cijena proizvodnje		Nabavna cijena kupca	Tržišna cijena
Naknade zaposlenima					
Bruto poslovni višak					
Porezi na proizvodnju					
Troškovi isporuke robe					
Porezi na proizvode					